

Handläggningen av ett ärende angående bistånd i form av kontaktperson

AA klagade i en anmälan till JO på hur Socialnämnden i Åstorps kommun hade handlagt ett ärende angående kontaktperson enligt socialtjänstlagen för hans familj. Han anförde därvid bl.a. att han inte fått svar på en framställning som han och hans hustru BB gav in till nämnden i augusti 2001.

Den framställning som AA hänvisade till i sin anmälan var ställd till Socialnämnden i Åstorps kommun. I skrivelsen begärde familjen "att fortsättningsvis få ha CC som familjens kontaktperson".

I ett yttrande över anmälan anförde Socialnämnden i Åstorps kommun bl.a. följande.

Vad gäller ansökan om särskilt namngiven kontaktperson har den behandlats i laga ordning. Ansökan har avslagits jml SoL § 6 g, då både föräldrar och länsrätt anser att tillräckliga resurser att täcka barnens behov finnes inom familjen.

Kontaktpersonen har varit anlitad tidigare. Uppdraget upphörde i maj 2001.

I yttrandet hänvisades till en utredning daterad den 15 december 2001 som hade utförts av socialsekreteraren DD med anledning av familjens framställning i augusti 2001 om kontaktperson. I utredningen fanns en redogörelse rörande nämndens tidigare handläggning av ärendet angående kontaktperson. Av den framgick bl.a. följande.

010504 Länsrättsförhandlingar där familjen framför att de ej är i behov av några stödsatser från Åstorps kommun. Under förhandlingarna framhåller familjen att det har funnits problem i familjen men de har aldrig varit större än att familjen själva kunnat lösa dem. Familjen uppger att de kan ta hand om sina barn själva.

010515 Länsrättsdom i vilken framkommer att det hos familjen ej föreligger några brister. Föräldrarna bedöms ha tillräckliga resurser för att tillgodose sina barns behov.

010618 Hembesök hos familjen p g a en anonym anmälan. Vid besöket blir handläggare ej insläppt utan familjen meddelar att allting är lugnt och familjen ej behöver något stöd av socialförvaltningen.

010620 Hembesök hos familjen p g a anmälan, familjen tycker att allting fungerar mycket bra i hemmet. Vidare berättar familjen att om det uppstår problem löser man

dem genom familjerådslag. Vid besöket ansöker man om kontaktperson i form av CC.

010626 Ut har telefonsamtal med AA. Vid samtalet gör AA klart att han ej är i behov av några som helst insatser av socialförvaltningen och tar tillbaka sin ansökan om kontaktperson. Allting fungerar mycket bra i familjen. Han anser inte att familjen har några som helst problem och om det skulle uppstå några problem lovar han att återkomma.

010706 Hembesök hos familjen p g a sonens vård enl SoL. Familjen uppger att det fungerar mycket bra i hemmet och är inte i behov av någon form av insats som kan erbjudas på frivillig väg.

010815 Inkommer ansökan om att få namngiven kontaktperson återinsatt.

011122 Familjen avböjer besök av socialförvaltningen då de ej har några problem i sin familj som man inte kan klara av på egen väg.

I ett yttrande över nämndens remissvar vidhöll AA sina klagomål mot socialnämnden. Han anförde därvid bl.a. följande.

010504 Vi har aldrig till socialnämnden eller i länsrätten avböjt hjälp av vår kontaktperson CC. ---

010620 Vi har aldrig ansökt om kontaktperson! Men däremot har vi begärt att fortsättningsvis få ha CC som kontaktperson enl brev 01-08-13. Vi kan väl inte begära något då socialförvaltningen i Åstorp inte meddelat att det upphört.

010626 Jag har inte tagit tillbaka min ansökan om kontaktperson. Insatserna som jag avböjde var att vi inte ville ha kuponger för att handla mat ---

JO lånade från Länsrätten i Skåne län in länsrättens dom den 10 maj 2001 i målet angående vård enligt LVU beträffande makarna AA och BB:s barn EE och FF.

Av länsrättens dom framgick att föräldrarna hade bestridit nämndens ansökan om vård enligt LVU. AA och BB hade därvid anført bl.a. att det funnits problem i familjen, men att de inte varit större än att familjen hade kunnat lösa dem tillsammans. Föräldrarna förklarade att de accepterar den hjälp som barnen får i skolan och att ”den hjälp de får av kontaktpersonen är tillräcklig”.

JO begärde att socialnämnden skulle inkomma med utredning och yttrande beträffande vad AA hade anført i sitt yttrande över nämndens remissvar.

Som sitt remissvar överlämnade socialnämnden en skrivelse som hade upprättats av tf. socialchefen GG. I skrivelsen anfördes i huvudsak följande.

Kommentar till datum 010504 och 010515

Vi, undertecknad och 1:e soc sekr HH, som fanns närvarande vid den aktuella länsrättsförhandlingen, har uppfattat det så att familjen klart muntligt uttalat att de inte ville ha några stödinsatser från socialtjänsten i Åstorp, samt att de även ska ha uttalat att de aldrig haft mer problem än de själva klarat av dem. Biståndet kontaktperson är en form av frivillig stödinsats.

Familjen har i detta sammanhang inte namngivit sin kontaktperson CC.

Då biståndet kontaktperson beviljas görs en bedömning, om behov av stöd i denna form föreligger. Biståndet beviljas således inte till en viss kontaktperson. Länsrätten gjorde bedömningen att behov av LVU-vård ej förelåg för familjens barn. Då familjen dessutom själva uttryckte att de ej var i behov av stödinsatser, fanns ej längre någon grund för biståndet kontaktperson, som således avslutades. Socialtjänsten hade vid denna tidpunkt ej anledning att göra någon annan bedömning.

Kommentar till datum 010618

P g a att det till socialtjänsten inkommit en anonym anmälan gjordes hembesök hos familjen. Socialtjänstens personal blev ej insläppta. Men de talade med makarna AA och BB, som meddelade att allt var lugnt och att familjen inte behöver något stöd från socialtjänsten.

Kommentar till datum 010620

Socialtjänsten i Åstorp har per telefon 010515 genom 1:e soc sekr HH muntligen meddelat CC att han ej längre har uppdrag som kontaktperson för familjen. Ersättning för uppdraget varade t o m 010614.

Av journalanteckning 010620 i akten framgår att familjen ansöker om kontaktperson CC. Någon annan uppgift har inte förvaltningen. Om detta är en missuppfattning eller inte är i efterhand enl min mening omöjligt att reda ut.

Kommentar till datum 010626

Socialtjänstens personal har uppfattat det så att familjen tar tillbaka sin ansökan om kontaktperson. Om de menat något annat, och att det även här har blivit ett missförstånd, är omöjligt att reda ut i efterhand.

Eftersom CC, trots att uppdraget upphört, har haft kontakt med familjen har blivit förvirrande, och missförstånd har förmodligen uppstått.

AA och BB fick ta del av nämndens kompletterande remissvar och inkom med ett yttrande.

I ett beslut den 12 mars 2003 anförde *JO André* följande.

Enligt 3 kap. 6 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL, som motsvarar 10 § tredje stycket i socialtjänstlagen (1980:620), kan socialnämnden utse en särskild person (kontaktperson) eller en familj med uppgift att hjälpa den enskilde och hans eller hennes närmaste i personliga angelägenheter, om den enskilde begär det eller samtycker till det. En kontaktperson skall kunna förordnas så snart den enskilde har behov av att få stöd, råd eller hjälp. Det kan t.ex. vara fråga om att en vårdnadshavare begär hjälp i vårdnaden eller att nämnden med hänsyn till barns förhållanden söker kontakt med föräldrar och erbjuder kontaktperson (se bl.a. prop. 1979/80:1 del A s. 227 f.).

Socialnämnden utsåg CC till kontaktperson för familjen våren 1996. CC:s uppdrag som kontaktperson upphörde i maj 2001. Orsaken till att familjen inte längre fick någon kontaktperson var enligt nämndens yttrande att föräldrarna vid en förhandling i länsrätten sagt att de inte längre behövde eller önskade någon hjälp från socialtjänstens sida. JJ har tillbakavisat att föräldrarna vid förhandlingen skulle ha sagt något som innebar att de inte längre ville ha hjälp i form av kontaktperson. Hans uppgift vinner visst stöd av vad som antecknats i länsrättens dom.

Oavsett vad som sades vid förhandlingen har socialnämnden inte utan vidare kunnat lägga ett uttalande av föräldrarna i LVU-målet om familjens behov av hjälp från socialtjänsten till grund för ett beslut om att kontaktpersonens uppdrag skulle upphöra. Om förvaltningen bedömt att föräldrarnas uttalanden under förhandlingen i LVU-målet kunde tyda på att de inte längre önskade erhålla stöd av en kontaktperson har det närmast ankommit på nämnden att efter förhandlingen

efterhöra föräldrarnas ståndpunkt i frågan. Så har uppenbarligen inte skett. Nämnden synes inte heller ha fattat något formellt beslut med föräldrarna som adressat om att de inte längre skulle ha rätt till kontaktperson. Förvaltningen synes inte ens muntligt ha informerat makarna AA och BB om att de inte skulle få fortsatt bistånd i form av kontaktperson. Dokumentationen av vad som förevarit är minst sagt bristfällig. Grundläggande regler om ärendehandläggningen har härigenom åsidosatts. Detta är självfallet inte godtagbart.

Frågan om kontaktperson diskuterades under sommaren 2001 mellan förvaltningen och familjen. Det finns olika uppgifter om vad som då har sagts. Det är inte sannolikt att jag genom ytterligare utredningsåtgärder kan bringa klarhet i vad som förevarit.

I augusti inkom till socialnämnden en skrivelse från familjen om att den önskade ha CC som kontaktperson. Den framställningen avslögs den 15 december 2001. Såvitt framgår av utredningen finns inte någon dokumentation av det beslutet eftersom den ”vikarierande handläggaren inte knappt in beslutet i pro capita (vårt datasystem)”. Familjen fick dock en skriftlig underrättelse om beslutet. Att beslutet inte finns bevarat hos förvaltningen är självfallet inte tillfredsställande. Jag vill härutöver framhålla att handläggningstiden om cirka fyra månader av ansökan om kontaktperson framstår som alltför lång. Mot bakgrund av den ingående kännedom som nämnden hade angående familjen och den långa tid som familjen hade haft kontaktperson borde ett beslut ha kunnat fattas långt tidigare än som blev fallet.

I den utredning som låg till grund för beslutet den 15 december 2001 att inte bevilja kontaktperson anfördes bl.a. följande.

Biståndet kontaktperson skall framför allt ges till familjer med social problematik. Vid länsrättsförhandlingar framhåller familjen att det inte finns några sociala problem i familjen. Detta påstående styrks av länsrättens dom i vilken det klart och tydligt går att utläsa att det ej förekommer några brister hos familjen. Föräldrarna bedöms ha tillräckliga resurser för att klara av att tillgodose sina barns behov.

Det nu återgivna uttalandet i utredningen torde inte korrekt återspegla familjens egen syn på sitt behov av hjälp från socialnämnden. Inte heller har länsrättens dom utan vidare kunnat tas till intäkt för att familjen inte skulle behöva hjälp från socialnämndens sida.

Makarna AA och BB har ansett att de hade behov av kontaktperson. Detta är ett förhållande som i sig talar för att en kontaktperson skall utses (se prop. 1979/80:1 del A s. 229). Jag vill dessutom understryka att behovet av kontaktperson synes ha föranletts av i första hand barnens behov och att nämnden därför haft att särskilt beakta det s.k. barnperspektivet vid handläggningen av ärendet (se 1 kap. 2 § SoL, som motsvarar 1 § fjärde stycket i 1980 års socialtjänstlag). Det kan enligt min mening ifrågasättas om barnens behov fått erforderligt utrymme i utredningen den 14 december 2001. Jag vill framhålla att det nu gjorda påpekandet inte innebär att jag tar ställning till om nämnden borde ha beslutat att utse en kontaktperson. Den frågan har det ankommit på nämnden att avgöra självständigt. Jag vill dock framhålla vikten av att en utredning i ett sådant ärende blir så fullständig och allsidig som möjligt.